EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 21.11.2018.
COM(2018) 755 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

2017. gada uzraudzības ziņojums par Strukturālo reformu atbalsta programmas īstenošanu

{SWD(2018) 465 final}

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

2017. gada uzraudzības ziņojums par Strukturālo reformu atbalsta programmas īstenošanu

IEVADS

Eiropas Komisija kopš 2017. gada pārvalda īpašu programmu, kuras sākotnējais budžets bija 142,8 miljoni EUR[1] (ar Regulas (ES) 2017/825 grozījumu[2] tas tika palielināts līdz 222,8 miljoniem EUR) un kuras mērķis ir atbalstīt dalībvalstis institucionālu, administratīvu un izaugsmi veicinošu reformu izstrādē un īstenošanā, — **Strukturālo reformu atbalsta programmu** (SRAP).

Strukturālās reformas pēc būtības ir **sarežģīti procesi**, kuru izstrādei un īstenošanai ir vajadzīgas ļoti specifiskas zināšanas un prasmes visos ķēdes posmos. Dažās dalībvalstīs strukturālo reformu sākšanas un īstenošanas spējas bieži vien nav pietiekamas, lai varētu atrisināt ar šādām reformām saistītos administratīvos, ekonomiskos un sociālos sarežģījumus.

Tāpēc Strukturālo reformu atbalsta programmas mērķis ir palīdzēt dalībvalstīm **atrisināt šos sarežģījumus** un **stiprināt to spējas** sagatavot un īstenot institucionālas, administratīvas un izaugsmi veicinošas reformas un tādējādi palīdzēt stiprināt iestādes, pārvaldības procesus, publiskās pārvaldes iestādes un palīdzēt uzlabot ekonomikas un sociālo sektoru sniegumu un izturētspēju. Mērķis ir vairot kohēziju, konkurētspēju, produktivitāti, izaugsmes ilgtspēju, darbvietu radīšanu un ieguldījumus.

PROGRAMMAS ĪSTENOŠANA 2017. GADĀ

2017. gads bija pirmais gads, kad tika īstenoti SRAP pasākumi. Jau pirmajā programmas kārtā dalībvalstu **pieprasījums krietni pārsniedza pieejamo budžetu.** 16 dalībvalstis iesniedza 271 atbalsta pieprasījumu par kopsummu, kas gandrīz četras reizes pārsniedza pieejamo SRAP 2017. gada budžetu (22,5 miljoni EUR).

Lai atlasītu dalībvalstu pieprasījumus, kam 2017. gadā piešķirt finansējumu no SRAP, Komisija **novērtēja pieprasījumus attiecībā pret SRAP regulā noteiktajiem principiem un kritērijiem**. Tā rezultātā finansējuma piešķiršanai tika atlasīti **159 pieprasījumi no 16 dalībvalstīm.**

[1] Eiropas Parlamenta un Padomes 2017. gada 17. maija Regula (ES) 2017/825, ar ko laikposmam no 2017. gada līdz 2020. gadam izveido Strukturālo reformu atbalsta programmu un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013 un (ES) Nr. 1305/2013 (SRAP regula) .

[2] Komisija 2017. gada 6. decembrī ierosināja grozīt SRAP regulu, lai palielinātu programmas budžetu par 80 miljoniem EUR un to mērķu lokā, kuros programma sniedz savu ieguldījumu, iekļautu atbalstu dalībai eurozonā. Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 23. oktobra Regula (ES) 2018/1671, ar ko groza Regulu (ES) 2017/825, lai palielinātu Strukturālo reformu atbalsta programmas finansējumu un pielāgotu tās vispārīgo mērķi, stājās spēkā 2018. gada 13. novembrī.

Atlasīto pieprasījumu sadalījums pa galvenajām politikas jomām bija šāds:

- 29 % darba tirgus, izglītības, veselības un sociālās politikas jomā,
- 28 % izaugsmes un darījumdarbības vides jomā,
- 18 % ieņēmumu administrēšanas un publisko finanšu pārvaldības jomā,
- 16 % saistīti ar finanšu pakalpojumiem un finansējuma pieejamību,
- 9 % saistīti ar pārvaldību un publisko pārvaldi.

Saskaņā ar pareizas finanšu pārvaldības principu finansējums prioritārā kārtā tika piešķirts pieprasījumiem, kuriem varēja **ātri sniegt atbalstu un kuros paredzētās reformas varēja ātri īstenot praksē**, un pieprasījumiem, kas bija vērsti uz **noteiktiem mērķiem un kam bija paredzami nozīmīgi praktiski rezultāti**.

Gandrīz **90 % no pieprasījumiem, kas tika atlasīti finansējuma piešķiršanai 2017. gadā, attiecas tieši uz ES stratēģiskajām prioritātēm**.

Atlasīto pieprasījumu iedalījums pēc attiecīgajiem apstākļiem, kuros tos var iesniegt saskaņā ar SRAP regulu (7. panta 3. punktu), ir šāds:

- 51 % atlasīto pieprasījumu attiecās uz reformām, kas īstenojamas, reaģējot uz Eiropas pusgada kontekstā (konkrētai valstij adresētos ieteikumos, ziņojumos par valstīm) norādītām problēmām,
- 27 % atlasīto pieprasījumu attiecās uz Savienības stratēģisko prioritāšu (kapitāla tirgu savienība, enerģētikas savienība, klimats utt.) īstenošanu,
- 7 % atlasīto pieprasījumu attiecās uz Savienības tiesību īstenošanu un
- 4 % atlasīto pieprasījumu attiecās uz ES ekonomikas korekciju programmu īstenošanu.

Lai gan šā ziņojuma uzdevums nav izvērtēt atbalsta pasākumu faktisko ietekmi, jāteic, ka jau 14 mēnešos kopš finansējuma piešķiršanai atlasīto atbalsta pasākumu īstenošanas sākuma, programma **sāka sniegt gaidītos rezultātus** — vai tās būtu stratēģiskas un juridiskas konsultācijas, vai pētījumi, apmācība, darbsemināri, ieteikumi, rīcības plāni utt.

2018. gada 31. oktobrī 12 % reformu atbalsta projektu jau bija izpildīti (pabeigti), attiecībā uz 82 % praktiska īstenošana bija sākta un 6 % bija sagatavošanas stadijā.

Vairumam **2017. gadā īstenoto atbalsta pasākumu** ir šādi mērķi:

- uzlabot valsts ieņēmumu pārvaldes iestāžu darbību (11 %),
- veicināt valsts un pārrobežu kapitāla tirgu attīstību (9 %),
- uzlabot veselības aprūpes sistēmu pieejamību, efektivitāti un izturētspēju (9 %),
- pārveidot enerģētikas sistēmas, tostarp pāriet uz mazoglekļa ekonomiku, veicināt energoefektivitāti un atjaunojamo energoresursu enerģiju (6 %),
- nostiprināt izglītības un apmācības shēmas (5 %),
- uzlabot publiskā sektora efektivitāti un lietderību (5 %).

VIRZĪBA UZ PROGRAMMAS MĒRĶIEM

Programma arī sekmīgi pilda savu vispārīgo mērķi[3]. Atbalsta pasākumi tiek īstenoti tajās politikas jomās, kurās ir paredzētas un/vai dalībvalstīm būtu jāīsteno institucionālas, administratīvas un/vai strukturālas reformas, un tā nopelns ir arī sniegtais atbalsts. Konkrētāk, visi SRAP 2017. gada kārtā atlasītie atbalsta pasākumi veicina tādu **institucionālu, administratīvu un strukturālu reformu** īstenošanu, ko dalībvalstis realizē **dažādos ekonomikas un sociālajos sektoros, reaģējot uz ekonomiskām un sociālām problēmām**.

Kopumā pirmais SRAP īstenošanas gads liecina, ka SRAP var **ievērojami palīdzēt** dalībvalstu iestādēm **noteikt un novērst konkrētas strukturālas vājības**, kas traucē izstrādāt un īstenot reformas. Piemēram, programma ir palīdzējusi pārskatīt pastāvošās likumdošanas procedūras, noteikt vājības un sniegt uzlabojumu ieteikumus. Tāpat arī ir pierādījies, ka programma ir nozīmīgs rīks, kas var palīdzēt uzlabot dalībvalstu spējas noteikt efektīvākus procesus un metodikas (veselības sistēmas efektivitātes uzlabošana) un/vai pāriet uz efektīvāku pieeju cilvēkresursu vadībā (pieredzes apmaiņa starp dažādu dalībvalstu tiesnešiem ar mērķi dalīties valsts praksē ar pieprasītājdalībvalsti).

Paredzēts, ka SRAP 2017. gada kārtā atlasītās darbības nodrošinās Eiropas mēroga pievienoto vērtību cita starpā tāpēc, ka **papildinās citas programmas** un politikas virzienus valsts, Savienības un starptautiskā līmenī **un veidos ar tiem sinerģiju** un/vai sniegs ieguldījumu **savstarpējas uzticēšanās un sadarbības veicināšanā** starp saņēmējām dalībvalstīm un Komisiju. Darbību mērķis ir arī dot iespēju izstrādāt un īstenot risinājumus, kas risina valsts mēroga problēmas, bet tai pašā laikā arī palīdz risināt **pārrobežu vai Savienības mēroga problēmas**. Par piemēru var minēt šādus atbalsta pasākumus:

- atbalsta pasākumi, kas stiprina **reģionālo kapitāla tirgu** attīstību un atvieglo reģionāla segto obligāciju satvara ieviešanu,
- atbalsts **veselības sistēmu snieguma** novērtēšanai vienlaikus divās valstīs, kā ietvaros tiek gūts labums no ES līmeņa savstarpējās mācīšanās un sadarbības un izmantota vienas dalībvalsts pieredze, lai pielāgotu atbalstu otrai dalībvalstij,
- savstarpējās uzticēšanās iedibināšana, ko panāk, dodot iespēju veikt **ekspertu apmaiņu starp valsts ministrijas pakļautībā esošu enerģētikas iestādi un vēl vienu pārvaldes iestādi**, lai palīdzētu izprast, izmērīt un apkarot enerģētisko nabadzību, vai
- vairākām valstīm nodrošināta iespēja savā starpā apmainīties ar paraugpraksi **dažādu pensiju shēmu** ieviešanas jomā.

Tā kā Komisijai ir lielākas iespējas nekā jebkurai atsevišķai dalībvalstij **noteikt un novirzīt labu praksi**, daudzos gadījumos dalībvalstīm sniegtie atbalsta pasākumi pilnībā vai daļēji sastāvēja no labas prakses apmaiņas dalībvalstu starpā un labas prakses piemēru saņemšanas no starptautiskām organizācijām. Tā rezultātā bija iespējams panākt arī **efektivitātes pieaugumu**, jo bieži vien vienā dalībvalstī gūtos pozitīvos rezultātus var īstenot citā dalībvalstī.

SECINĀJUMS

[3] Daži ārēji faktori var ietekmēt atbalsta pasākumu rezultātus, un pastāv risks, ka iecerētās reformas galu galā netiek īstenotas. Tāpēc cēloņsakarība starp programmā paredzētajiem atbalsta pasākumiem un vispārīgā mērķa sasniegšanu ir jāizvērtē katrā gadījumā atsevišķi, ņemot vērā ietekmējošos ārējos faktorus.

Kopumā pirmais SRAP īstenošanas gads liecina, ka programma var **sniegt ievērojamu ieguldījumu dalībvalstu iestāžu pastāvīgajos centienos noteikt un novērst konkrētas strukturālas vājības** un sarežģījumus reformu izstrādē vai īstenošanā un reformu prioritāšu noteikšanā. Tāpat arī programma līdz šim ir pierādījusi, ka spēj būt nozīmīgs rīks, ar ko uzlabot dalībvalstu spējas noteikt efektīvākus procesus un metodikas un/vai pāriet uz efektīvāku pieeju cilvēkresursu vadībā.

Taču, lai gan atbalsta darbību rezultāti ir saistīti ar konkrētiem projektiem, šādu darbību faktiskā pēckontrole, kuras mērķis būtu noskaidrot, kā ir īstenotas konkrētas reformas, ir **saņēmējas dalībvalsts prerogatīva**.

Komisija nākamajos gados turpinās uzraudzīt atbalsta pasākumu izmantošanu, kā arī institucionālu, administratīvu un izaugsmi veicinošu reformu īstenošanu (programmas mērķa sasniegšanu).